

● Η Οδηγία για τους Οικοτόπους, πρόκληση για πρόοδο στη διατήρηση της φύσης. Η εφαρμογή της στην Ελλάδα θα απαιτήσει προσαρμογές. (σελ. 1)

● Κέντρα πληροφόρησης υγροτόπων: προχωρούν γρήγορα και αναδεικνύουν την ανάγκη για συνεργασία. (σελ. 2)

● Υγρότοποι απειλούνται (σελ. 6) αλλά και παρακολουθούνται για να προστατευθούν. (σελ. 2)

● Η περιβαλλοντική κατάσταση του Δέλτα του Αχελώου μελετάται από ομάδα επιστημόνων. Η διαμόρφωση ολοκληρωμένης πρότασης για να αντιμετωπισθούν τα υφιστάμενα προβλήματα είναι το μέγα ζητούμενο. (σελ. 3)

● Εντονες ανησυχίες εκφράζονται για τη Λίμνη Τριχωνίδα. Για μια ακόμη φορά τίθεται το ερώτημα: υπάρχει σαφής εθνική πολιτική για τη συνετή χρήση των υδατικών πόρων; (σελ. 3)

● Μελέτες οριοθέτησης - διαχείρισης εκπονούνται με πρωτοβουλίες της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ και άλλων κρατικών υπηρεσιών. Η εφαρμογή τους θα απαιτήσει πολιτική βούληση και κοινωνική συναινέση. (σελ. 4)

● Η Πρέσπα πληγώνει και πληγώνεται με αφορμή το διαχειριστικό σχέδιο. Η επούλωση, που θα οδηγήσει σε οικονομική πρόοδο και διατήρηση της φύσης, χρειάζεται νηφάλιο διάλογο. (σελ. 5)

● Νέες εκδόσεις για τους υγροτόπους. (σελ. 7)

● Τί είναι αναγνώριση υγροτόπου, πώς γίνεται και γιατί χρειάζεται. (σελ. 8)

Παλιά γεφύρα στον ποταμό Αγγίτη. φωτ. : Σάββας Καζαντζίδης

Οδηγία της ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και αυτοφυούς χλωρίδας

Στις 21 Μαΐου 1992, εκδόθηκε η Οδηγία 92/43 του Συμβουλίου της ΕΟΚ "Για τη Διατήρηση των Φυσικών Οικοτόπων και της Άγριας Πανίδας και Αυτοφυούς Χλωρίδας". Σκοπός της οδηγίας αυτής είναι να συμβάλει στην προστασία της βιοποικιλότητας, μέσω της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της αυτοφυούς χλωρίδας και άγριας πανίδας, στην επικράτεια των κρατών μελών της ΕΟΚ. Η οδηγία έρχεται να συμπληρώσει τη Σύμβαση της Βέρνης, στην οποία τέθηκαν οι βάσεις προστασίας των βιολογικών ειδών και των οικοτόπων τους (ενδιαιτημάτων) καθώς και την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ "Για τη Διατήρηση των Αγρίων Πτηνών". Η καινοτομία της Οδηγίας 92/43 είναι ότι προχωράει πέρα από την προστασία των ειδών και των ενδιαιτημάτων τους στη δημιουργία ενός δικτύου προστατευόμενων περιοχών το οποίο ονομάζεται NATURA 2000.

Η Οδηγία 79/409/ΕΟΚ για τη διατήρηση άγριων πτηνών, η Σύμβαση της Βέρνης (1983) για την προστασία των βιολογικών ειδών και των οικοτόπων τους (ενδιαιτημάτων) και η Οδηγία 92/43 αποτελούν μια σειρά ενεργειών που δείχνουν πώς εξελίχθηκε στην ΕΟΚ η αντίληψη για την προστασία της φύσης.

Η Οδηγία 79/409 δίνει έμφαση στην προστασία και διαχείριση ορισμένων αγρίων πτηνών και δευτερευόντως αναφέρεται στους οικοτόπους τους, ενώ η Σύμβαση της Βέρνης δίνει έμφαση στην προστασία των ειδών και των ενδιαιτημάτων τους, διότι είχε καταστεί πια φανερό ότι δεν είναι δυνατή η προστασία ενός είδους χωρίς την προστασία του ενδιαιτηματός του.

Με την πρόσφατη Οδηγία 92/43 η ΕΟΚ αποδέχεται την αρχή της προστασίας ολόκληρων ζωνών και φυσικών οικοτόπων, ανεξάρτητα αν αυτοί αποτελούν ή όχι ενδιαιτήματα προστατευόμενων ειδών. Αυτό αποτελεί σοβαρή πρόοδο και αλλαγή νοοτροπίας την οποία το ΕΚΒΥ χαιρετίζει, διότι είναι σύμφωνη με τη φιλοσοφία που έχει ενστερνισθεί ευθύς με την ίδρυσή του για τη διατήρηση της φύσης, δηλαδή την εξασφάλιση της προστασίας των επιμέρους με την προστασία του συνολικού συστήματος.

Από μια απλή ανάγνωση της οδηγίας, η οποία συνοδεύεται από έξι παραρτήματα, προκύπτει ότι οι κατάλογοί της είναι ελλιπείς, πράγμα που παραδέχονται και οι συντάκτες της, και ότι για τη σύνταξή τους πάρθηκαν υπόψη κυρίως οι συνθήκες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης, της Ιβηρικής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΠΟΥ ΑΠΕΙΛΟΥΝ ΤΟΥΣ ΥΓΡΟΤΟΠΟΥΣ

Η παρακολούθηση (monitoring) των διαχρονικών μεταβολών μιας φυσικής περιοχής μπορεί να περιλαμβάνει δεκάδες αβιοτικές και βιοτικές παραμέτρους καθώς και παραμέτρους που έχουν σχέση με την ανθρώπινη κοινωνία. Οι παράμετροι που θα επιλεγούν εξαρτώνται από τον σκοπό ή σκοπούς που έχει ένα πρόγραμμα παρακολούθησης, σε συνδυασμό με τα διαθέσιμα μέσα σε προσωπικό, πιστώσεις και χρόνο.

Το Πρόγραμμα Παρακολούθησης Υγροτόπων του ΕΚΒΥ έχει σκοπό να συμβάλει στην προστασία ορισμένων σημαντικών υγροτόπων της χώρας μας, οι οποίοι, είτε προστατεύονται, είτε θα έπρεπε να προστατευτούν επειδή έχουν μεγάλη οικολογική ή κοινωνική αξία. Ένα δίκτυο ειδικών επιστημόνων και μελών περιβαλλοντικών οργανώσεων που εδρεύουν κοντά σε σημαντικούς υγροτόπους, αποστέλλουν στο ΕΚΒΥ πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους που απειλούν τη διατήρηση των υγροτοπικών οικοσυστημάτων.

Η παρακολούθηση του Δέλτα του Αξιού, του Δέλτα του Εβρου και του Αμβρακικού Κόλπου αποτελεί τμήμα των δραστηριοτήτων του Προγράμματος Ταχείας Παρέμβασης του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση, ενώ τη λίμνη Μικρή Πρέσπα καθώς και όλο τον Εθνικό Δρυμό Πρεσπών, παρακολουθεί η Εταιρία Προστασίας Πρεσπών. Οι σχετικές αναφορές από αυτά τα δύο προγράμματα παρακολούθησης κοινοποιούνται και στο ΕΚΒΥ. Όσον αφορά στους υπόλοιπους υγροτόπους διεθνούς σημασίας, το ΕΚΒΥ έχει αναθέσει το 1993 την παρακολούθηση της λίμνης Ισμαρίδας (Μητρικού) με τις λιμνοθάλασσες Ροδόπης, της λίμνης Βιστονίδας και της λιμνοθάλασσας Πόρτο-Λάγος στην Οικολογική Ομάδα Ροδόπης, της λίμνης Κερκίνης και του Δέλτα του Νέστου στην Εταιρία για την Προστασία της Φύσης και Οικοανάπτυξης, των λιμνών Κορώνειας και Βόλβης στην Εταιρία για τη Μελέτη και την Προστασία των Υγροτόπων και των λιμνοθαλασσών του Μεσολογίου - Αιτωλικού και του Κοτυχίου στον βιολόγο-οικολόγο κ. Φώτη Περγαντή.

Ο κ. Περγαντής είναι επίσης υπεύθυνος για τις εξής λίμνες: Ιωαννίνων (Παμβώτιδα), Τριχωνίδα, Λυσιμαχία, Οζε-

ρός και Αμβρακία, ενώ η Εταιρία για τη Μελέτη και την Προστασία των Υγροτόπων παρακολουθεί επιπλέον τις Λίμνες Βεγορίτιδα, Χειμαδίτιδα, Πετρών, Ζάζαρη, Καστοριάς καθώς και το Δέλτα του Πηνειού. Τέλος, η κ. Ευαγγελία Οικονομίδου, καταγράφει τις απειλές που δέχεται το Δέλτα του Καλαμά ως μέρος της μελέτης την οποία συντονίζει για το δέλτα αυτό. Η Οικολογική Κίνηση Λαμίας παρακολουθεί το Δέλτα του Σπερχειού. Συντονίστρια του όλου προγράμματος παρακολούθησης είναι η Μαρία Αναγνωστοπούλου.

Η σχετική πληροφόρηση φτάνει στο ΕΚΒΥ με τη μορφή περιοδικών εκθέσεων (μία έκθεση ανά τρίμηνο, εξάμηνο ή έτος, ανάλογα με την περιοχή). Με βάση αυτές, το ΕΚΒΥ ενεργεί, κυρίως ενημερώνοντας τις αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες ή άλλους φορείς και προτείνοντας θετικές δράσεις. Ήδη έχει ολοκληρωθεί η συλλογή των πρώτων τριμηνιαίων και εξαμηνιαίων εκθέσεων του 1993, και έχει αρχίσει η αποστολή σχετικών επιστολών προς τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Επιπλέον, μέσα από το πρόγραμμα αυτό, το ΕΚΒΥ ενισχύει ορισμένες περιβαλλοντικές ομάδες με υλικό χρήσιμο για τη δράση τους και παρέχει οδηγίες σε πρωτόπειρους συνεργάτες που κατοικούν κοντά σε απομακρυσμένους από τα αστικά κέντρα υγροτόπους, για τον καταλληλότερο τρόπο καταγραφής των μεταβολών που σχεδιάζονται ή συμβαίνουν στους υγροτόπους και στην περιμετρική τους ζώνη.

Το ΥΠΕΧΩΔΕ έχει εκφράσει την επιθυμία να βοηθήσει το ΕΚΒΥ στη διεύρυνση του Προγράμματος αυτού ώστε να περιλάβει και την παρακολούθηση των μεταβολών που υφίστανται διάφορα καίρια γνωρίσματα υγροτόπων π.χ. ποσότητα και ποιότητα νερού, πληθυσμοί ειδών κ.λπ.

ΟΔΗΓΙΑ ΤΗΣ ΕΟΚ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΙΚΟΤΟΠΟΥΣ

Συνέχεια από τη σελίδα 1

Χερσονήσου και των Μακάρων Νήσων (Κανάριοι, Αζόροι, Μαδέρα), ενώ οι αναφορές που αφορούν στην υπόλοιπη Μεσόγειο και ιδιαίτερα στη χώρα μας, είναι ανεπαρκείς. Για την εφαρμογή της οδηγίας στη χώρα μας είναι απαραίτητη η συμπλήρωση των καταλόγων αυτών.

Τα κράτη μέλη υποχρεούνται εντός ζετίας από τη δημοσίευσή της οδηγίας να υποβάλουν κατάλογο φυσικών οικοτόπων και ειδών, καθώς και εθνικό κατάλογο περιοχών που θα ενταχθούν στο ευρωπαϊκό δίκτυο περιοχών διατήρησης, γνωστό ως NATURA 2000.

Στο τέλος του 1998, δηλαδή 6 έτη μετά τη δημοσίευσή της θα καταρτισθεί ο κοινοτικός κατάλογος και το 2004 θα γίνει η ανακήρυξη των ειδικών προστατευόμενων περιοχών που θα αποτελέσουν το κοινοτικό δίκτυο NATURA 2000.

Η προστασία των ειδών και των οικοτόπων (ενδιατημάτων) που αναφέρονται στην οδηγία είναι υποχρεωτική για τα κράτη μέλη. Τα διαχειριστικά όμως μέτρα καθορίζονται από τα κράτη μέλη, διότι τα μέτρα αυτά πρέπει να εναρμονίζονται με τις εκάστοτε κρατούσες οικολογικές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες.

ΚΕΝΤΡΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΣΕ ΥΓΡΟΤΟΠΟΥΣ

Η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ προχωρεί με ταχείς ρυθμούς στην κατασκευή των κτιρίων των Κέντρων Πληροφόρησης στις ευρύτερες περιοχές των εξής υγροτόπων: Δέλτα Νέστου, Λίμνη Κερκίνη, Λίμνες Κορώνεια-Βόλβη, Δέλτα Αξιού, Δέλτα Εβρου, Λίμνη Βιστονίδα - Λιμνοθάλασσα Πόρτο Λάγος, Λιμνοθάλασσα Μεσολογίου-Αιτωλικού. Σε μερικές περιοχές, τοπικές κοινότητες αμφισβητούν τα κριτήρια επιλογής των τοποθεσιών όπου θα εγκατασταθούν τα Κέντρα.

Η Νομαρχία Φλώρινας έχει εξαγγείλει την ίδρυση Κέντρου για τον Εθνικό Δρυμό Πρεσπών. Περιβαλλοντικές οργανώσεις έχουν ήδη ιδρύσει παρόμοια Κέντρα σε μερικούς υγροτόπους (π.χ. Χρυσούπολη, Άγιος Γερμανός) τα οποία είναι άγνωστο ακόμη πώς θα συνδεθούν με τα ιδρυόμενα. Η λειτουργία των Κέντρων αυτών είναι δυσκολότερο εγχείρημα από την κατασκευή των κτιρίων. Οι δυσκολίες ελπίζεται ότι θα υπερπηδηθούν μέσω της συνεργασίας κρατικών υπηρεσιών, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και περιβαλλοντικών οργανώσεων.

Αλμυρόβαλτο στη Λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου, φωτ.: Φώτης Περγαντής, ΚΟΠΕΑ

Πρόσφατες έρευνες στο Δέλτα του Αχελώου

Το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας μετά από σχετικό αίτημα της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ανέθεσε την εκπόνηση ερευνών με σκοπό την περιγραφή της σημερινής περιβαλλοντικής κατάστασης του Δέλτα του Αχελώου και τη διαμόρφωση προτάσεων αντιμετώπισης των υφιστάμενων προβλημάτων.

Το ΙΓΜΕ πραγματοποίησε ερευνητικές γεωτρήσεις και γεωφυσικές διασκοπήσεις στον χώρο του δέλτα, ο καθηγητής κ. Π. Μαρίνος αξιολόγησε τα δεδομένα του ΙΓΜΕ και κατασκεύασε το υδρογεωλογικό ομοίωμα του δέλτα, ο καθηγητής κ. Χ. Τζιμόπουλος μελέτησε τα υδρολογικά δεδομένα ολόκληρου του συστήματος του Αχελώου και ο καθηγητής κ. Α. Ψιλοβίκος μελέτησε την εξελικτική πορεία της ανάπτυξης του δέλτα. Η επιλογή της ανάθεσης των ερευνών στο ΙΓΜΕ και στον καθηγητή κ. Π. Μαρίνο έγινε από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας ενώ η ανάθεση στους καθηγητές κ.κ. Χ. Τζιμόπουλο και Α. Ψιλοβίκο έγινε, κατά τον υφυπουργό Εθνικής Οικονομίας κ. Τσιπλάκο, ύστερα από υπόδειξη της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Οι διαπιστώσεις της συνδυασμένης ερευνητικής προσπάθειας μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- Το Δέλτα του Αχελώου έχει υποστεί τόσο μεγάλες ανθρωπογενείς επεμβάσεις ώστε να έχει χάσει πολλά από τα φυσικά του γνωρίσματα.
- Αποτέλεσμα των επεμβάσεων αυτών είναι η υποβάθμιση των φυσικών οικοσυστημάτων, ιδιαίτερα στο μέτωπο του δέλτα με τις λιμνοθάλασσες.
- Η κατασκευή φραγμάτων στη λεκάνη απορροής του Αχελώου έχει επίσης αλλοιώσει ριζικά τα υδρογραφικά και υδρολογικά γνωρίσματα του ποταμού. Η παροχή του είναι ρυθμιζόμενη από τη ΔΕΗ.

Με βάση τα παραπάνω διαμορφώθηκαν οι ακόλουθες προτάσεις:

- Να κατασκευαστεί ένα φράγμα αναρρύθμισης στην περιοχή της κοιλάδας Παλαιομάνινων Σταμνών έτσι ώστε να εξασφαλίζεται συνεχής ροή του ποταμού για όλο το 24ωρο στον χώρο του δέλτα.
- Να κατασκευαστούν έργα διοχέτευσης γλυκού νερού από τον Αχελώο προς το μέτωπο του δέλτα με τις λιμνοθάλασσες

Έντονες ανησυχίες για τη Λίμνη Τριχωνίδα

Η Λίμνη Τριχωνίδα, που βρίσκεται στον Νομό Αιτωλοακαρνανίας, είναι η μεγαλύτερη σε έκταση λίμνη της χώρας και ίσως η μόνη από τις λίμνες της Στερεάς Ελλάδας που διατηρεί ακόμα μεγάλο μέρος του υδατικού και φυσικού της πλούτου. Η λίμνη δέχεται σήμερα τα απόβλητα οικισμών, πτηνοτροφικών μονάδων, ελαιοτριβείων και παρατηρείται σε αυτήν ανεξέλεγκτη εναπόθεση απορριμμάτων. Άλλοι παράγοντες υποβάθμισης του φυσικού της πλούτου, αλλά και της γύρω περιοχής, είναι το ανεξέλεγκτο ψάρεμα, που γίνεται ακόμα και με δυναμίτιδα, το κυνήγι, η αποξήρανση παραλίμνιων εδαφών, η επέκταση των καλλιεργειών σε βάρος της λίμνης καθώς και η καταστροφή του γύρω τοπίου από τη διάνοιξη παραλίμνιου οδικού δικτύου που δεν εξυπηρετεί καμία ανάγκη, εκτός ίσως από την ταχεία πρόσβαση των τουριστών. Στις απειλές αυτές προστίθεται και η προοπτική να χρησιμοποιηθεί το νερό της Τριχωνίδας για την υδροδότηση της Αθήνας. Το θέμα αυτό ανησυχεί έντονα τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής, περιβαλλοντικά σωματεία και επιστήμονες. Η πληροφόρηση είναι ελλιπής. Εύλογο σε κάθε πολίτη το ερώτημα: Έχει ποτέ απασχολήσει την Πολιτεία η ορθή χρήση των υδατικών πόρων της Στερεάς Ελλάδας ως συνολικό πρόβλημα δηλαδή ως πρόβλημα όχι μόνο των κατοίκων της Αττικής αλλά, και όλης της Στερεάς Ελλάδας;

Και πάλι η ανεπάρκεια νερού

Η ανεπάρκεια του νερού και αυτό το καλοκαίρι, αποτέλεσμα της συνεχιζόμενης ανομβρίας και της αυξανόμενης ζήτησης, ζημίωσε τους αγρότες, ταλαιπώρησε τους κατοίκους των πόλεων και απειλεί τον τουρισμό. Με την ανεξέλεγκτη ανόρυξη γεωτρήσεων και την υπεράντληση, η αλάτωση υπόγειων υδροφορέων είναι ήδη γεγονός με δυσμενείς συνέπειες απρόβλεπτου μεγέθους. Δυστυχώς ελάχιστοι συμπατριώτες μας γνωρίζουν ότι η υπεράντληση συχνά προκαλεί μη αντιστρεπτές αλλοιώσεις των υπογείων υδροφόρων στρωμάτων. Για να αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά το πρόβλημα δεν επαρκεί μόνο η κατασκευή των απαιτούμενων έργων εκ μέρους της Πολιτείας, αλλά και η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για την ορθολογική χρήση ενός αγαθού που γίνεται συνεχώς πιο σπάνιο και δαπανηρό.

ΜΕΛΕΤΕΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

Το 1984, το ΥΠΕΧΩΔΕ ανέθεσε μελέτες οριοθέτησης για τις 10 από τις 11 υγροτοπικές περιοχές του καταλόγου Ραμσάρ σε διάφορες ομάδες εργασίας. (Η Λίμνη Μικρή Πρέσπα εξαιρέθηκε, διότι ως τμήμα του Εθνικού Δρυμού Πρεσπών ανήκει στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Γεωργίας). Οι μελέτες εκείνες, αξιόλογες παρά τον ελάχιστο χρόνο στον οποίο εκπονήθηκαν, τυπώθηκαν υπό ε-νιαία μορφή το 1986, αλλά δεν ακολούθησε, εκτός από λίγες εξαιρέσεις, η έκδοση των σχετικών κανονιστικών πράξεων. Κατά την τελευταία διετία, με πρωτοβουλία διαφόρων δημοσίων υπηρεσιών, κυρίως του ΥΠΕΧΩΔΕ, βρίσκονται σε διάφορα στάδια εκπόνησης και

έγκρισης λεπτομερέστερες μελέτες υγροτόπων, οι περισσότερες των οποίων αποσκοπούν στην έκδοση κανονιστικών πράξεων οριοθέτησης ή και διαχείρισης. Σημειώνεται ότι στο ΥΠΕΧΩΔΕ η αρμόδια υπηρεσία για θέματα υγροτόπων είναι η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος (γενικός διευθυντής ο κ. Γεώργιος Καρδάσης), η Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδια-

σμού (διευθυντής ο κ. Νικόλαος Ιωάννου), και το Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος (προϊσταμένη η κ. Δήμητρα Σπάλα).

Η πρόοδος, όπως παρουσιάζεται τον Αύγουστο του 1993, είναι αξιοπρόσεκτη και έχει ως εξής:

Ποταμός Λούρος (Αμβρακικός Κόλπος), φωτ.: Χανς Γέρντρουπ

Δέλτα Εβρου: Ανατέθηκε μελέτη οριοθέτησης και διαχείρισης από το Νομαρχιακό Ταμείο Εβρου στους μελετητές Παρασκευόπουλος - Γεωργιάδης Ε.Π.Ε., Νικόλαος Κριάρης. Επιβλέπεται από Νομαρχιακή Επιτροπή και από το ΥΠΕΧΩΔΕ. Ολοκληρώθηκε η 2η φάση. Υποβλήθηκαν στη Νομαρχία οι υποδείξεις του ΥΠΕΧΩΔΕ και τα σχόλια των τοπικών παραγόντων.

Λίμνη Ισμαρίδα (Μητρικού) και Λιμνοθάλασσες Ροδόπης: Μελέτη οριοθέτησης και διαχείρισης μέσω του κοινοτικού προγράμματος ACE. Ανατέθηκε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (υπεύθυνος κ. Μ. Σκούλλος) και επιβλέπεται από το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Λίμνη Βιστονίδα - Λιμνοθάλασσα Πόρτο Λάγος: Εκπονήθηκε η μελέτη οριοθέτησης από το προσωπικό του ΥΠΕΧΩΔΕ και η μελέτη διαχείρισης από το μελετητικό γραφείο Σ. Σεκλιζιώτη υπό την επίβλεψη του ΥΠΕΧΩΔΕ.

Τεχνητή Λίμνη Κερκίνη: Εκπονήθηκε από το προσωπικό του ΥΠΕΧΩΔΕ μελέτη οριοθέτησης και υπογράφηκε η οικεία Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ).

Λίμνες Κορώνεια (ή Λαγκαδά ή Αγίου Βασιλείου) και Βόλθη: Ανατέθηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ μελέτη οριοθέτησης και διαχείρισης στο γραφείο Σ. Σεκλιζιώτη, η οποία και ολοκληρώθηκε.

Δέλτα Αξιού - Λουδία - Αλιάκμονα και Λιμνοθάλασσα Αλυκής Κίτρους: Ανατέθηκε μελέτη οριοθέτησης και διαχείρισης από το ΥΠΕΧΩΔΕ στο γραφείο "Τοπιοτεχνική" η οποία και ολοκληρώθηκε.

Λίμνη Μικρή Πρέσπα: Τα όσα αφορούν στην οριοθέτηση και διαχείριση του υγροτόπου αυτού περιλαμβάνονται στη μελέτη διαχείρισης του Εθνικού Δρυμού Πρεσπών η οποία εκπονήθηκε με πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, (Γενική Διεύθυνση Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασικού Περιβάλλοντος, Εθνικών Δρυμών και Δασικής Αναψυχής) στα πλαίσια διυπουργικής επιτροπής με συντονιστή τον κ. Κ. Κασιούμη. Η διαδικασία έγκρισης της μελέτης αυτής από τη Νομαρχία Φλώρινας δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί.

Αμβρακικός Κόλπος: Η παλαιά ΚΥΑ οριοθέτησης έληξε το 1992 και ανανεώθηκε το 1993. Εν τω μεταξύ εκπονείται μελέτη διαχείρισης, μέσω του προγράμματος ACE, από το Πανεπιστήμιο Αθηνών (υπεύθυνος ο κ. Μ. Σκούλλος) υπό την επίβλεψη του ΥΠΕΧΩΔΕ.

Λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου: Εκπονήθηκε υπό την επίβλεψη του ΥΠΕΧΩΔΕ ολοκληρωμένη μελέτη διαχείρισης, στα πλαίσια του προγράμματος ACE, από ομάδα του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (υπεύθυνος ο κ. Μ. Μποναζούντας). Η ΚΥΑ οριοθέτησης υπογράφηκε τον Αύγουστο του 1993.

Λιμνοθάλασσα Κοτύχι - Δάσος Στροφυλιάς: Με βάση παλαιότερη μελέτη έχει υπογραφεί ΚΥΑ οριοθέτησης.

Ελος Γεωργιούπολης Κρήτης: Εκπονήθηκε με ανάθεση του ΥΠΕΧΩΔΕ προς το γραφείο Σ. Σεκλιζιώτη μελέτη οριοθέτησης και διαχείρισης. Υπήρχε σχετικό Προεδρικό Διάταγμα Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου και υπογράφηκε ΚΥΑ.

Εκβολές Γαλλικού: Ολοκληρώθηκε η μελέτη την οποία ανέθεσε το ΥΠΕΧΩΔΕ προς το γραφείο "Τοπιοτεχνική".

Λιμνοθάλασσα Επανομής: Ομοίως.

Λιμνοθάλασσα Αλυκής Αγγελοχωρίου (Μικρού Εμβόλου): Ομοίως.

Δέλτα Πηνειού: Η Κτηματική Εταιρία του Δημοσίου (ΚΕΔ) ανέθεσε στις αρχές του 1993 χωροταξική μελέτη στο τεχνικό γραφείο Μυρτώς Κορώνη. Τμήμα της σύμβασης αφορά στην εκπόνηση μελέτης ολοκληρωμένης διαχείρισης του δέλτα. Η ΚΕΔ έχει αναθέσει την επίβλεψη του τμήματος αυτού στο ΕΚΒΥ.

Λιμνοθάλασσα Αγίου Μάμα, Ελη τέως λίμνης Αρτζάν, Τεχνητή λίμνη Αγρα, Λίμνη Χειμαδίτιδα, Λίμνη Ζάζαρη, Ελος Χορταρολίμνης και Λιμνοθάλασσα Αλυκής, Δέλτα Σπερχειού, Δέλτα Καλαμά, Κόλπος Καλονής: Ολοκληρώθηκε η μελέτη αξιολόγησης των υγροτόπων αυτών η οποία είχε ανατεθεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ στο ΑΠΘ (υπεύθυνος ο κ. Σ. Κιλικίδης).

ΧΡΟΝΙΚΟ ΠΡΕΣΠΩΝ

Περιοχή Λιμνών Μικρής και Μεγάλης Πρέσπας. Τοπία εξαιρετικού φυσικού κάλλους. Πλούτος πολιτιστικών και οικολογικών αξιών. Μακραίωνη ιστορία εθνικών αγώνων.

Οι οικολογικές αξίες, ιδίως η ποικιλότητα της ορνιθοπανίδας και τα μεγέθη των πληθυσμών της, άρχισαν να αναγνωρίζονται όλο και ευρύτερα από έλληνες και αλλοδαπούς επιστήμονες καθώς και ερασιτέχνες από τις αρχές της δεκαετίας του 1960. Ίσως είναι η πιο μελετημένη υγροτοπική περιοχή της Ελλάδας, αλλά και από τις πιο δύσκολες από την άποψη συγκρούσεων μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και διατήρησης της φύσης.

Το 1962 αρχίζει κατά στάδια η κατασκευή μέρους του αρδευτικού δικτύου. Με Προεδρικό Διάταγμα του 1974 ανακηρύσσεται η ευρύτερη περιοχή των Πρεσπών σε Εθνικό Δρυμό. Ελάχιστα τα πρακτικά μέτρα προστασίας της φύσης. Η Ελληνική Πολιτεία ενισχύει την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής περισσότερο από πολλές άλλες ορεινές περιοχές της Βόρειας και Νότιας Ελλάδας, χωρίς όμως να μπορέσει να σταματήσει την εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση των κατοίκων. Το 1974 η Ελλάδα εντάσσει στον Κατάλογο Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας (Σύμβαση Ραμσάρ) τη Μικρή Πρέσπα που αποτελεί ήδη τμήμα του Εθνικού Δρυμού Πρεσπών. Το 1982-1985, μέσω του Μεσογειακού Ολοκληρωμένου Προγράμματος Πρεσπών, εκτελούνται διάφορα, χρήσιμα και μη, αναπτυξιακά έργα, χωρίς να ληφθούν υπόψη οι προτάσεις της ολοκληρωμένης περιβαλλοντικής μελέτης (1984) που ανέθεσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε ομάδα επιστημόνων με συντονίστρια τη Μυρτώ Δ. Πυροβέση. Αγνοήθηκαν επίσης δύο άλλες μελέτες που ακολουθήσαν την κατασκευή των έργων του ΜΟΠ Πρεσπών και υποβλήθηκαν το 1988, δηλαδή η μελέτη επιπτώσεων του αρδευτικού δικτύου (συντονιστής ο Μ. Μποναζούντας) και η μελέτη καθορισμού προστατευόμενων ζωνών (συντονιστής ο Γ. Κατσαδωράκης).

Οι υποβαθμίσεις του δρυμού συνεχίζονται. Οι διαμαρτυρίες επιστημόνων και περιβαλλοντικών οργανώσεων όχι μόνο δεν εισακούονται, αλλά συντελούν στο να αυξηθεί η επιφύλαξη πολλών κατοίκων έναντι ορισμένων μέτρων προστασίας της φύσης. Το 1989 το Τμήμα Δασικού Περιβάλλοντος, Εθνικών Δρυμών και Δασικής Αναψυχής του Υπουργείου Γεωργίας, δέχεται πρόταση του Παγκοσμίου Ταμείου για τη Φύση να εκπονηθεί, με χρηματοδότηση του τελευταίου, μελέτη διαχείρισης. Η μελέτη εκπονείται από διεπιστημονική ομάδα ελλήνων και ξένων ειδικών (συντονιστής ο G.E. Hollis) και παραδίδεται το 1990 στον προϊστάμενο του ανωτέρω τμήματος Κ. Κασιούμη. Ο τελευταίος, παίρνοντας υπόψη (α) τις προτάσεις της διεθνούς διεπιστημονικής ομάδας (β) τις προτάσεις της ελληνικής ειδικής διυπουργικής επιτροπής που είχε οριστεί για τον δρυμό, (γ) την πείρα της Δασικής Υπηρεσίας και (δ) την υφιστάμενη νομοθεσία, συντάσσει προκαταρκτικό κείμενο μελέτης διαχείρισης, η οποία αποστέλλεται τον Αύγουστο του 1991 στη Νομαρχία Φλώρινας, αρμόδια κατά τον νόμο για να την εγκρίνει. Οι νομαρχιακές υπηρεσίες θέτουν τη μελέτη υπόψη των 10 κοινο-

Πείραμα, στην Πρέσπα, ορθής χρήσης ζιζανιοκτόνων, λιγότερο επικίνδυνων για τον Αγρότη και τη Φύση, φωτ.: Ηλίας Ελευθεροχωρινός

ταρχών του Εθνικού Δρυμού και συζητούν με αυτούς τυχόν τροποποιήσεις. Οι κοινοτάρχες απορρίπτουν τη μελέτη στο σύνολό της, με το αιτιολογικό ότι δεν συμμετείχαν από την αρχή στη διαδικασία εκπόνησης και επικαλούμενοι φόβους ότι ορισμένα διαχειριστικά μέτρα θα έχουν δυσμενείς οικονομικές συνέπειες για τους κατοίκους. Οι επαφές των νομαρχιακών υπηρεσιών με τους κοινοτάρχες συνεχίζονται χωρίς επιτυχία. Η Νομαρχία επιμένει, διότι θεωρεί ότι το σχέδιο διαχείρισης όχι μόνο δεν θα βλάψει τα καλώς εννοούμενα οικονομικά συμφέροντα των κατοίκων, αλλά απεναντίας θα τα προωθήσει. Ετσι, τον Μάιο του 1993 η Νομαρχία ανακοινώνει την κατά πλειοψηφία αποδοχή της μελέτης από το Νομαρχιακό Συμβούλιο και ταυτόχρονα εξαγγέλει και το ύψος των κονδυλίων που θα επενδυθούν στην περιοχή. Οι δέκα κοινοτάρχες διαμαρτύρονται εντονότατα και απαιτούν πλήρη αναθεώρηση της μελέτης ώστε να συμφωνεί απόλυτα με τις δικές τους γνώμες. Η Νομαρχία αναβάλλει την έγκριση της μελέτης και συγκαλεί σύσκεψη στην οποία συμμετέχουν οι κοινοτάρχες, εκπρόσωποι της Νο-

μαρχίας (Διεύθυνση Δασών) και ο Χ. Μαυροβίτης νυν προϊστάμενος του Τμήματος Δασικού Περιβάλλοντος, Εθνικών Δρυμών και Δασικής Αναψυχής του Υπ. Γεωργίας. Συμφωνείται να υποβληθούν νέες προτάσεις διαχείρισης από μια ειδική επιτροπή που αποτελείται από τους 10 κοινοτάρχες, κατοίκους, και έναν εκπρόσωπο της Διευθύνσεως Δασών Φλώρινας. Στην επιτροπή αυτή δεν κλήθηκαν ακόμη να εκφέρουν γνώμη εκπρόσωποι επιστημονικών ιδρυμάτων και περιβαλλοντικών οργανώσεων. Η ειδική επιτροπή δεν έχει ακόμη υποβάλει τα πορίσματά της.

Το ΕΚΒΥ με πρόσφατη επιστολή του προς τη Νομαρχία προσφέρθηκε να βοηθήσει τις εργασίες της ειδικής επιτροπής σε οποιοδήποτε στάδιο. Η γενική γνώμη του ΕΚΒΥ είναι ότι έχουν γίνει καλοπροαίρετα λάθη χειρισμών από όλες τις πλευρές, τα οποία πρέπει να εντοπισθούν, να αναγνωρισθούν με ειλικρίνεια και να διορθωθούν. Είναι βέβαιο ότι πολλές, αν όχι όλες, από τις αντιρρήσεις των κατοίκων οφείλονται σε ελλιπή πληροφόρησή τους και σε σφάλματα τακτικής του παρελθόντος, διότι η συντριπτική πλειονότητά τους πραγματικά επιθυμεί τη διατήρηση του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος του τόπου τους. Η πληροφόρηση αυτή πρέπει να γίνει μέσα από νηφάλιες διαδικασίες, οι οποίες είναι προτιμότερο να βραδυπορήσουν λίγο παρά να οδηγήσουν σε ατυχείς αποφάσεις.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (που αναφέρεται συχνά απλώς ως Ελληνική Εταιρεία) ιδρύθηκε το 1972 και λειτουργεί ως μη κερδοσκοπικό σωματείο με σκοπό την τόνωση του ενδιαφέροντος των Ελλήνων για την αξία της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς, τη σημασία της οικολογικής ισορροπίας και την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος.

Το σημερινό Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από τους κ.κ. Μιχαήλ Σκούλλο, πρόεδρο, Αλέξανδρο Κολλάρο, γεν. γραμματέα, Αλέξανδρο Αίσωπο, ταμία, Βασίλειο Δωροβίνη, ειδ. γραμματέα και τα μέλη Γεώργιο Ποταμιάνο, Κωνσταντίνο Σταματόπουλο και Αλέξανδρο Αποστολόπουλο. Αναπληρωματικά μέλη είναι οι κ.κ. Εμμανουήλ Δασενάκης, Ιωάννα Νικηταρά, Ηλίας Νέλλας, Μαρία Κορομάντζου, Ιωάννης Στράτης, Ολγα Τραγανού-Δεληγιάννη και Εύη Ζουλούπα.

Η από ετών συγκροτηθείσα ομάδα μελών της Ελληνικής Εταιρείας της Θεσσαλονίκης απετέλεσε το 1990 πλήρες παράρτημα.

Το έργο της Ελληνικής Εταιρείας βασίζεται κυρίως στην εθελοντική προσφορά γνώσεων, εργασίας και πόρων των μελών της και χωρίζεται σε πέντε μεγάλους τομείς:

1. Προστασία αρχιτεκτονικής κληρονομιάς-αναστηλωτικά έργα: έχει, μεταξύ άλλων, αναλάβει τις αναστηλώσεις στη Μονή του Οσίου Λουκά, Νέα Μονή Χίου, Μονή Φυρογίων Σίφνου, Ναό του Σωτήρος στον Χορτιάτη Θεσσαλονίκης κ.λπ. Από εξαιτίας λειτουργεί Γραφείο Αρχιτεκτονικών Συμβούλων στις Κυκλάδες. Ο τομέας αυτός περιλαμβάνει επίσης την έκδοση λευκωμάτων και άλλων εντύπων.
2. Ενίσχυση προστασίας φυσικού περιβάλλοντος: δημιουργήσε και λειτουργεί Βιολογικό Σταθμό Ερευνών στον Εθνικό Δρυμό Πρεσπών (κοντά στη Μικρολίμνη). Για την προστασία και ανάδει-

ξη του δρυμού η Ελληνική Εταιρεία μόνη της ή και σε συνεργασία με άλλους φορείς, έχει αναλάβει εκπαιδευτικές, διαχειριστικές και ερευνητικές πρωτοβουλίες. Από το 1991 έχει αναλάβει την εκπόνηση προγραμμάτων για την προστασία και διαχείριση των υδροτόπων του Αμβρακικού και της λίμνης Ισμαρίδας (Μητρικού) καθώς επίσης και την κατάσταση Εθνικού Προγράμματος Προστασίας της Μεσογειακής Φώκιας. Εκτελεί επίσης το πρόγραμμα "1000 κοινότητες για το περιβάλλον της Ευρώπης" και της έχει ανατεθεί η Γραμματεία του έργου "Εθνική Στρατηγική για την Ελληνική Φύση".

3. Εκστρατείες για την ευαισθητοποίηση του κοινού και των Αρχών με εκδηλώσεις, διαλέξεις, προβολές ταινιών, εκθέσεις, σεμινάρια, δημόσιες συζητήσεις κ.λπ. Έχει υποβάλει προτάσεις θεσμικού πλαισίου και νομοσχεδίων και έχει πραγματοποιήσει έρευνα τρόπου εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην Ελλάδα.

4. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: χορήγηση σχετικών υποτροφιών εξωτερικού με πόρους του National Trust for Greece, παραγωγή και διανομή σε 4000 σχολεία ταινίας σταθερών εικόνων, εκπόνηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και οργάνωση εκπαιδευτικών οικολογικών θερινών κατασκηνώσεων.

5. Διεθνής δράση: μετέχει ενεργά σε διεθνείς περιβαλλοντικές οργανώσεις (Ευρωπαϊκό Γραφείο Περιβάλλοντος, Europa Nostra και IUCN) και έχει παρουσιάσει πολλές εισηγήσεις και προτάσεις σε διάφορα σημαντικά διεθνή συνέδρια. Είναι υπεύθυνη για την ελληνική έκδοση του Δελτίου ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ του Ευρωπαϊκού Γραφείου Περιβάλλοντος.

Η Ελληνική Εταιρεία έχει 350 τακτικά μέλη (εταίρους) και περίπου 3000 συνδρομητές. Περισσότερες πληροφορίες μπορεί να πάρει κανείς από τα γραφεία της, Τριπόδων 28, 16558 Αθήνα τηλ. 01-32.25.245 και 32.26.693, fax 32.25.240.

ΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

● Την παράνομη επιχωμάτωση τμημάτων της Λίμνης Καλοδικίου από αγρότες που θέλουν να επεκτείνουν τα χωράφια τους κατήγγειλε ο Κυνηγετικός Σύλλογος Μαργαριτίου Θεσπρωτίας, ο οποίος αποδίδει ευθύνες για την κατάσταση αυτή στις δημόσιες υπηρεσίες. Όπως αναφέρει ο Σύλλογος σε σχετικό έγγραφό του, υπάρχει ήδη από το 1990 απόφαση της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Θεσπρωτίας για την αποβολή ιδιότης ο οποίος είχε καταλάβει τμήμα της λίμνης του Δημοσίου γνωστή με την ονομασία "Ιχθυοτροφείον, Έλος Καλοδικής Νομού Θεσπρωτίας". Το έγγραφο της Εισαγγελίας είναι χαρακτηριστικό για την κατάσταση που ισχύει ακόμα στην ελληνική επικράτεια. Μία από τις κύριες αιτίες είναι η έλλειψη κτηματολογίου.

Από το ίδιο έγγραφο προκύπτει ότι καταπατήσεις δημοσίων εκτάσεων που έγιναν στο παρελθόν δεν είχαν ως συνέπεια την τιμωρία των δραστών, διότι οι κάτοικοι της γύρω περιοχής δεν διαμαρτυρήθηκαν με αποτέλεσμα οι δράστες να αποκτήσουν με την πάροδο του χρόνου δικαιώματα χρησιμότητας.

● Την παρέμβαση του Προγράμματος Ταχείας Παρέμβασης του WWF ζήτησαν κάτοικοι της κοινότητας Ακροποταμιάς Αρτας για να σταματήσουν οι παράνομες χαλικοληψίες στην κοίτη του ποταμού 'Αραχθού, οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα να πλημμυρίζουν και να καταστρέφονται οι γειτονικές καλλιέργειες. Η επιτόπου επίσκεψη έδειξε ότι η ανεξέλεγκτη απομά-

κρυνση αδρανών υλικών από την κοίτη σε συνδυασμό με τις εναλασσόμενες, μηδενικές και έντονες, παροχές όγκων νερού από το φράγμα Πουρναρίου εκθέτει τις όχθες του ποταμού, τα αναχώματα και τη γειτονική περιοχή σε κίνδυνο έντονης διάβρωσης.

Η σχετική αναφορά του Προγράμματος Ταχείας Παρέμβασης προς τη Νομαρχία Αρτας και όλους τους ενδιαφερόμενους τονίζει ότι η λήψη αδρανών υλικών από την κοίτη του ποταμού πρέπει να γίνεται μετά από τη σύμβαση μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η οποία θα λαμβάνει υπόψη της το υδρολογικό καθεστώς του 'Αραχθού, τους ρυθμούς απόθεσης των φερτών υλικών, την οικολογική αξία της περιοχής, και την ασφάλεια των γύρω καλλιεργειών.

Οι συμμετέχοντες στη Συνάντηση για την απογραφή και παρακολούθηση των μεσογειακών υγροτόπων, φωτ.: Γεώργιος Ζαλίδης

● ΣΥΝΕΔΡΙΑ ● ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ● ΣΥΝΕΔΡΙΑ ● ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ●

Medwet: Συνάντηση για την απογραφή και παρακολούθηση των μεσογειακών υγροτόπων

Για τις ανάγκες του υποπρογράμματος "Απογραφή και Παρακολούθηση των Υγροτόπων της Μεσογείου" συγκροτήθηκε συμβουλευτική επιτροπή για να παρέχει τεχνική υποστήριξη στην υπεύθυνη για το υποπρόγραμμα αυτό ομάδα των ICN - IWRB (Ινστιτούτο για την Προστασία της Φύσης της Πορτογαλίας - Διεθνές Γραφείο Έρευνας Υδροβίων Πουλίων και Υγροτόπων). Οι κύριοι στόχοι του προγράμματος αυτού είναι να συγκεντρώσει τις απαραίτητες πληροφορίες, οι οποίες θα αποτελέσουν τη βάση για την παρακολούθηση των μεσογειακών υγροτόπων, να αναγνωρίσει τις λειτουργίες και αξίες τους, να προσφέρει χρήσιμα εργαλεία για τον σχεδιασμό και τη διαχείριση των φυσικών πόρων των λεκανών

απορροής των υγροτόπων, να αναγνωρίσει προτεραιότητες αναγκών προστασίας τους, να διευκολύνει συγκρίσεις μεταξύ υγροτόπων και να προωθήσει την ενημέρωση του κοινού και τη συνεργασία μεταξύ ατόμων.

Η πρώτη συνάντηση της συμβουλευτικής επιτροπής, που αποτελείται από 7 μέλη και στην οποία εκ μέρους του ΕΚΒΥ συμμετέχει ο κ. Γ. Ζαλίδης, έγινε στην Πορτογαλία στις 8-10 Ιουλίου 1993. Συζητήθηκαν κυρίως τα συστήματα ταξινόμησης, οι τρόποι συλλογής στοιχείων και η χαρτογράφηση. Παρουσιάστηκαν διάφορες μέθοδοι και προτάθηκαν γενικές αρχές οι οποίες θα βοηθήσουν στην απογραφή και παρακολούθηση των μεσογειακών υγροτόπων.

● Στις 6-9 Σεπτεμβρίου 1993 έγινε στον Μόλυβο της Λέσβου το 3ο Συνέδριο Περιβαλλοντικής Επιστήμης και Τεχνολογίας που οργάνωσε το Τμήμα Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου του Αιγαίου. Ειδικό ενδιαφέρον από άποψη υγροτόπων είχε η παρουσίαση της ομάδας του καθηγητή κ. Σ. Κιλικίδη με θέμα την αξιολόγηση και διερεύνηση της δυνατότητας ένταξης των υγροτόπων: Εκβολές Καλαμά, Κόλπος Καλονής, Ελος Χορταρολίμνης, Λιμνοθάλασσα Αλυκής και Δέλτα Σπερχείου, στο κοινοτικό δίκτυο των ιδιαίτερα προστατευομένων περιοχών.

● Συνάντηση με θέμα "Ενημέρωση και Επικοινωνία ως δραστηριότητα στα πλαίσια των προγραμμάτων μας" θα διεξαχθεί στις 23-26 Σεπτεμβρίου στο Πήλιο. Οργανωτές είναι το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση, το ΕΚΒΥ και η περιβαλλοντική οργάνωση "Αρκτούρος".

● Ο Βιολογικός Σταθμός Tour du Valat της Γαλλίας σε συνεργασία με την Colonial Waterbird Society διοργανώνει συνέδριο με γενικό θέμα τη "μελέτη και προστασία των κατά αποικίες αναπαραγομένων υδρόβιων πουλιών". Το συνέδριο θα γίνει στην πόλη Arles της Γαλλίας από τις 6 έως τις 10 Οκτωβρίου 1993 και θα

πραγματοποιηθεί στα πλαίσια της ετήσιας συνάντησης της Colonial Waterbird Society.

Στο συνέδριο θα δοθεί έμφαση στη διαχείριση των μεσογειακών υγροτόπων ως τόπων αναπαραγωγής και διατροφής αυτών των ειδών και θα καλυφθούν με ανακοινώσεις δύο κύριοι τομείς της ζωής τους:

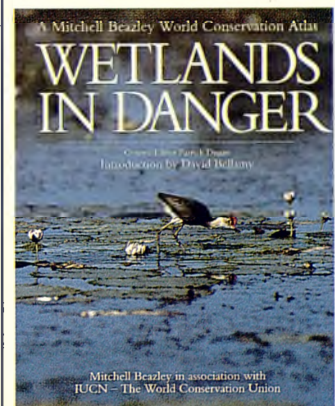
- Βιολογία αναπαραγωγής και διαχείριση των περιοχών αναπαραγωγής.
- Οικολογία διατροφής και διαχείριση των περιοχών διατροφής.

Από ελληνικής πλευράς θα υπάρξει συμμετοχή ορνιθολόγων με επιστημονικές ανακοινώσεις και παρουσιάσεις αφισών.

Για περισσότερες πληροφορίες: Dr Frank Cezilly, 1993 Meeting of the Colonial Waterbird Society, Station Biologique de la Tour du Valat, Le Sambuc, 13200 Arles, France.

● Στις 15-17 Οκτωβρίου προγραμματίζεται η 4η Συνάντηση Εργασίας Περιβαλλοντικών Οργανώσεων στην Ηγουμενίτσα. Οργανωτής είναι η Περιβαλλοντική Ομάδα Θεσπρωτίας. Για περισσότερες πληροφορίες: κ. Μαρίνα Οικονόμου, Περιβαλλοντική Ομάδα Θεσπρωτίας, τηλ. (0665) 23602/26.588.

● WETLANDS IN DANGER (ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ ΣΕ ΚΙΝΔΥΝΟ) ονομάζεται η πολυτελής και καλαισθητή έκδοση 187 σελίδων της Παγκόσμιας Ενωσης για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN). Την έκδοση συντόνισε ο P. Dugan, την εισαγωγή έγραψε ο D. Bellamy, και συνέβαλαν πολλοί ειδικοί από διάφορες χώρες. Στο βιβλίο αυτό δίνονται πολύτιμες και εύληπτες πληροφορίες διανθισμένες με πολλούς έγχρωμους καλλιτεχνικούς χάρτες (μερικοί όχι ιδιαίτερα ακριβείς) και εξαιρετες φωτογραφίες. Από ελληνικής πλευράς βοήθησαν οι Γ. Κατσαδωράκης, Θ. Παπαγιάννης και Π.Α. Γεράκης. Η άριστη ποιότητα, το περιεχόμενο και η σχετικά χαμηλή τιμή (20 λίρες Αγγλίας) του βιβλίου, το καθιστούν όντως θαυμάσιο βοήθημα τόσο για επιστημονικούς και διδακτικούς σκοπούς όσο και για την ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού.

● Κυκλοφόρησε τον περασμένο Ιούλιο το πρώτο τεύχος του διμηνιαίου ενημερωτικού δελτίου που εκδίδεται από το Πρόγραμμα Ταχείας Παρέμβασης του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση. Το δελτίο αποστέλλεται σε δημόσιες υπηρεσίες, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, σχολεία κ.λπ. των νομών Εβρου, Αρτας, Πρέβεζας, Ημαθίας και Θεσσαλονίκης, στους οποίους διεξάγεται το πρόγραμμα. Το Δελτίο αποβλέπει στην πληρέστερη ενημέρωση των πολιτών για τα προβλήματα των υγροτόπων Δέλτα Εβρου, Δέλτα Αξιού και Αμβρακικού Κόλπου καθώς και για θέματα γενικού ενδιαφέροντος π.χ. λειτουργίες, αξίες και απειλές των υγροτόπων, νομικό καθεστώς προστασίας κ.λπ.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ

Σύμφωνα με το Άρθρο 2 της Σύμβασης Ραμσάρ, τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να προβούν σε οριοθέτηση (delimitation ή delineation) των υγροτόπων τους οποίους εντάσσουν στον Κατάλογο Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας. Φυσικά, η Σύμβαση υπονοεί την οριοθέτηση για σκοπούς προστασίας. Υπό το πνεύμα αυτό, το ΥΠΕΧΩΔΕ είχε δημοσιεύσει το 1986 συνοπτικές μελέτες οριοθέτησης για τους ελληνικούς υγροτόπους διεθνούς σημασίας (πλην της Λίμνης Μικρής Πρέσπας στην οποία είναι αφιερωμένο ειδικό άρθρο σ' αυτό το τεύχος). Για λίγους από τους υγροτόπους αυτούς έχει ως τώρα ολοκληρωθεί η διαδικασία έκδοσης των κανονιστικών πράξεων που κατοχυρώνουν νομικά την προστασία των περιοχών που οριοθετήθηκαν σε χάρτη. Οι προσπάθειες συνεχίζονται. Επειδή, όμως, σε πολλούς πολίτες, ακόμη και επιστήμονες, δεν είναι πάντοτε σαφής η έννοια της οριοθέτησης και η διαφορά της από την έννοια της αναγνώρισης (identification) θα ήταν χρήσιμο να δοθούν οι ακόλουθες διευκρινήσεις, αρχίζοντας στο τεύχος αυτό από την έννοια της αναγνώρισης.

Κριτήρια αναγνώρισης

Το αν μια περιοχή αναγνωρισθεί ή όχι ως υγρότοπος θα εξαρτηθεί από τον ορισμό που δίνεται στην έννοια του υγροτόπου και από τα κριτήρια που θέτει ο ίδιος ο ορισμός ή από συμπληρωματικά κριτήρια που προκύπτουν εμμέσως. Ο ορισμός του υγροτόπου που δίνει η Σύμβαση Ραμσάρ (βλέπε Τεύχος 1) είναι αρκετά κατατοπιστικός για την αναγνώριση προς την πλευρά όπου η περιοχή είναι μόνιμα καλυμμένη με νερό, αλλά δεν βοηθάει να διακρίνουμε ως πού ακριβώς εκτείνεται ο υγρότοπος προς την πλευρά της ξηράς. Στη δεύτερη περί-

Εξέταση υδρομορφικού εδάφους, φωτ.: Γεωργιος Ζαλιδης

πτωση μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ως κριτήρια την υδρολογική κατάσταση της περιοχής, τον τύπο του εδάφους και τον τύπο της βλάστησης. Η υδρολογική κατάσταση της περιοχής μπορεί να μελετηθεί χρησιμοποιώντας υδρολογικά δεδομένα παρελθόντων ετών ή συλλέγοντας νέα τέτοια δεδομένα επί σειρά ετών. Στην Ελλάδα πολύ σπάνια υπάρχουν παλαιά δεδομένα η δε συλλογή νέων είναι υπόθεση δαπανηρή σε χρήμα, αλλά ιδίως σε χρόνο. Ετσι, αναγκαστικά πρέπει να προστρέξουμε στα δύο άλλα κριτήρια με βάση τα οποία **αναγνωρίζεται ως υγρότοπος η περιοχή η οποία φέρει υδροφυτική θλάστηση και της οποίας το έδαφος είναι υδρομορφικό**. Η παρουσία υδροφυτικής βλάστησης, δηλαδή βλάστησης που αναπτύσσεται σε νερό ή σε υπόστρωμα στο οποίο, τουλάχιστον περιοδικά, υπάρχει έλλειψη οξυγόνου εξαιτίας υπερβολικής περιεκτικότητας σε νερό, θα αρκούσε και μόνη της να υποδηλώσει υγρότοπο. Είναι όμως πολύ χρήσιμο να εξετάζεται και το έδαφος, διότι η βλάστηση μπορεί να είναι τόσο πολύ διαταραγμένη ώστε να μην μπορούν να εξαχθούν αξιόπιστα συμπεράσματα. Η παρουσία υδρομορφικού εδάφους, είναι σε ορισμένες περιπτώσεις ασφαλέστερο κριτήριο, διότι το

έδαφος αυτό διατηρεί τα γνωρίσματά του επί μακρό χρόνο μετά από διαταράξεις π.χ. στράγγιση. Όταν αναφερόμαστε σε υδρομορφικό έδαφος εννοούμε ανεπαρκώς στραγγιζόμενο έδαφος του οποίου η κατατομή από βάθους μικρότερου των 45 εκατοστών είναι κορεσμένη με νερό κατά μεγάλο μέρος της βλαστικής περιόδου και στο οποίο επικρατούν αναγωγικά φαινόμενα. Πρέπει να σημειώσουμε ότι η σαφής ικανοποίηση και ενός ακόμη από τα τρία ανωτέρω κριτήρια αρκεί για να αναγνωριστεί μια περιοχή ως υγρότοπος.

Ο υγρότοπος αναγνωρίζεται ευκολότερα και ακριβέστερα όταν ο βοτανικός συνεργάζεται στενά με τον εδαφολόγο σ' όλα τα στάδια, δηλαδή στη συλλογή πληροφοριών που ήδη υπάρχουν, σε επισκέψεις πεδίου, στην επεξεργασία των δεδομένων πεδίου και στην παραγωγή χαρτών. (Το ΕΚΒΥ βρίσκεται στο στάδιο ολοκλήρωσης ενός συνοπτικού οδηγού ταχείας αναγνώρισης υγροτοπικών περιοχών στο οποίο μπορεί κανείς να ανατρέξει για λεπτομέρειες).

Γιατί είναι χρήσιμη η αναγνώριση

Τέσσερις είναι οι λόγοι για τους οποίους πρέπει να προβαίνουμε σε επιστημονικά αντικειμενική διαδικασία αναγνώρισης. Η αναγνώριση με βάση τα ανωτέρω κριτήρια (α) έχει αυτή καθαυτή καθαρά επιστημονική χρησιμότητα, (β) είναι πολύτιμη πληροφορία, κατά το ΥΠΕΧΩΔΕ, για ποικίλες χωροτακτικές μελέτες (γ) σε άλλες χώρες αποδείχθηκε αξιόπιστη βάση για έννομη προστασία (δ) είναι το πρώτο βήμα και θεμελιώδες υπόβαθρο για την οριοθέτηση προστατευομένων ζωνών ή τμημάτων, διαχειριστικών μονάδων κ.λπ., αλλά όχι το μοναδικό, διότι για την οριοθέτηση αυτή λαμβάνονται υπόψη και άλλοι, λιγότερο αντικειμενικοί, παράγοντες π.χ. η πανίδα, οι υφιστάμενες δουλειές (καλλιέργειες, βόσκησης, υλοτομίας), πολιτιστικά στοιχεία, σύνδεση με άλλους υγροτόπους κ.λπ.

ΑΜΦΙΒΙΟΝ

Τεύχος 3, Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 1993
Διμηνιαία έκδοση του Ε.Κ.Β.Υ.

Ταχυδρομική διεύθυνση:
Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας
Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων
14ο χλμ Θεσσαλονίκης - Μηχανιώνας, 570 01 Θέρμη,
τηλ. (031) 473.320, 473.432, 475.604
Fax: (031) 471.795

Υπεύθυνη Έκδοσης:
Μαρία Κατσακίωρη

Συντακτική Επιτροπή:
Μαρία Κατσακίωρη, Ελένη Ανδρικοπούλου, Σπύρος Ντάφης

Φωτοστοιχειοθεσία - Εκτύπωση:
Υιοί Α. Υφαντή Ο.Ε., Φραγκίνη 9, 546 24 Θεσσαλονίκη

